

FORUM

Forskningscentrum för psykosocial hälsa

Nyhetsbrev N° 3 – 2010

Redaktör Merja Metell Suomalainen, merja.metell-suomalainen@sl.se
Telefon: 08-672 45 50 Mobil: 0707-37 40 97 Webbplats: www.forumforskning.se

Låg begåvning riskfaktor – döms oftare till fängelse

Låg begåvning är en unik riskfaktor för kriminalitet samtidigt som hög begåvning är en skyddsfaktor. Det visar en studie av närmare 50 000 män som följts under 35 år.

Anders Tengström, med. dr och forskningschef på Forum, har genomfört studien på uppdrag av Kriminalvården.

I studien ingick 49 327 män som mönstrade 1969–1970 och de följdes sedan upp i vuxen ålder till 2005. Data samlades in dels vid mönstringen genom enkäter och tester, dels i uppföljningen i olika register, bland annat brottsregistret och slutenvårdsregistret.

Man ville studera om det finns riskfaktorer under uppväxten för antisocial utveckling och om man under livet utvecklar kriminalitet eller kriminella karriärer, baserat på olika nivåer av begåvning.

Resultaten visar att personer med låg begåvning har en högre förekomst av riskfaktorer för kriminalitet under

barn och ungdomsåren, de begår fler kriminella handlingar, inklusive allvarliga brott, och de döms oftare till fängelse – jämfört med grupperna med normal eller hög begåvning.

När man kontrollerar för andra riskfaktorer visar det sig att låg begåvning är en unik riskfaktor för kriminalitet. Och att hög begåvning är en skyddsfaktor.

– Resultaten pekar också på en rad utmaningar för Kriminalvården, säger Anders Tengström, med. dr och forskningschef på Forum:

- Att anpassa programverksamheten för en relativt stor målgrupp som inte har de intellektuella resurser man kan förvänta sig i normalbefolkningen.
- Att ta särskild hänsyn till att förändringarna för en intagen, som går från anstalt till frivård eller från frivård till frihet, är särskilt svåra att hantera och förstå för personer med en lägre intellektuell nivå. ●

Nytt verktyg

Nu finns en manual för gruppbehandling av spelberoende vuxna utifrån kognitiv beteendeterapi (KBT) och motiverande samtal (MI). Manualen innehåller praktisk handledning och arbetsmaterial och den vänder sig främst till behandlare med en grundläggande kompetens i KBT och MI. En av författarna är Forums Lina Hetta och manualen som är framtagen på uppdrag av Statens folkhälsoinstitut (FHI) kan beställas via www.fhi.se. Manualen har använts vid öppenvårdsbehandling på Forum med goda resultat. ●

Nytt forskningsråd

Anders Tengström, forskningschef på Forum, är en av ledamöterna i Svenska Spels nybildade forskningsråd. Rådet ska varje år dela ut 5 miljoner kronor till forskning om förebyggande arbete mot spelproblem. I första hand prioriteras ansökningar från doktorander, i andra hand graduerade forskare och förhoppningen är att fler ska ägna sig åt detta område. ●

ACT till ungdomar på institution

Nu ska Forum i en stor studie undersöka om ACT (Acceptance and Commitment Therapy) som gruppbehandling kan vara till nytta för ungdomar som vårdas inom Statens institutionsstyrelse, SiS.

Studien startar under 2011 och man kommer att följa ungdomarna under två år vilket är unikt, med mätningar före behandling, efter behandling och med uppföljningar ett och två år senare. Det blir en studie med så kallade matchade kontrollinstitutioner. Sex SiS-institutioner där man ger ACT kommer att jämföras med sex andra institutioner utan ACT-behandling.

Nyligen avslutades en pilotstudie av gruppbehandling med ACT (som är en form av kognitiv beteendeterapi) inom SiS, för att undersöka om ungdomarnas psykosociala hälsa kan förbättras.

– Pilotprojektet var positivt och statistiskt säkerställda analyser visar att deltagarna fick bättre självbild och större psykologisk flexibilitet, och

mindre ångest och depressionskänslor, säger Fredrik Livheim, doktorand och projektledare för studien.

Pilotstudien fick goda betyg av ungdomarna och personalen i utvärderingarna.

– I den nya studien blir det spännande när vi kan använda behandlingsassistenter som ger behandling. De psykologer som finns på institutionerna tvingas ofta prioritera utrednings- och handledningsärenden, säger Fredrik Livheim.

– Behandlingsassistenterna tillbringar mycket tid med ungdomarna och det kan vara värdefullt om de kan ge ungdomarna fler förändringsverktyg. På varje ställe kommer det också att finnas en ACT-utbildad psykolog som kan handleda behandlingsassistenterna, avslutar Fredrik Livheim.

Du kan läsa mer om ACT här: www.forumforskning.se/forskning/intervention, www.livskompass.se. ●

Forum leds av Anders Tengström, med. dr och leg psykolog

2008 skrev regeringen avtal med Sveriges kommuner och landsting gällande uppdraget att implementera Socialstyrelsens riktlinjer för beroendevård hos de olika vårdaktörerna. Projektet döptes till "Kunskap till praktik". Jag kan inte påstå att förväntningarna var särskilt högt ställda, utan jag såg framför mig en trött och fantasilös satsning som inte skulle orka lyfta utan självdö i ett moln av byråkratiska missgrepp.

Jag hade fel! Satsningen har visat sig vara en succé, där många tusen människor inom missbruks- och beroendområdet har fått utbildning i beroendelära, bedömnings- och behandlingsmetoder. Nyligen fylldes Oskarsteatern i Stockholm med 900 personer för en tvådagarskonferens om hur man kan tänka runt och jobba med missbruk. Trots glädjen över framgången är det med sorg i sinnet jag ögnar igenom konferensprogrammet. Där finns inte en punkt – inte EN – om hur man jobbar med ungdomar med missbruk. Varför kan man undra? Svaret är enkelt, det finns inga riktlinjer för hur ungdomar med missbruk ska hjälpas på ett evidensbaserat sätt. Det kapitlet blev aldrig skrivet när riktlinjerna togs fram.

Det är inte så som vissa har hävdat att det inte finns evidensprövade insatser för ungdomar, tvärtom, det finns en uppsjö av bevisat effektiva insatser för ungdomar med missbruk. Det är verkligen ödets ironi – den största satsningen på missbrukssidan på årtionden (som dessutom lyckas) och så finns inte en av de viktigaste pusselbitarna med! Nu måste vi få riktlinjer också på ungdomssidan. Jag kan bara vädja till barn- och äldreminister Maria Larsson att ge Socialstyrelsen ett regeringsuppdrag att skyndsamt arbeta fram riktlinjer – vi kan inte vänta längre. ●

Kvinnor berättar om sina upplevelser

På Forum pågår en brukarstudie om kvinnor som har utsatts för våld i nära relationer och som har ett missbruk. I halvtid är 26 kvinnor rekryterade, från Stockholm, Norrköping och Luleå.

Kvinnor med missbruksproblem sägs ofta vara en av de mest utsatta grupperna när våld mot kvinnor diskuteras. Studien vill ge svar på vilka svårigheter som finns i kvinnornas liv och hur de upplever kontakten med vårdorganisationer och myndigheter.

– Erfarenheten så här långt är att kvinnorna är väldigt motiverade att delta, trots många gånger sin mycket tuffa livssituation, säger Maria Scheffer Lindgren, projektledare och forskare.

– De har mycket att berätta och när vi har följt dem under nio månader så

Maria Scheffer Lindgren, projektledare och forskare.

kommer vi att få viktig information om hur de lever och vilka insatser de själva kan se att de behöver.

Studien pekar också på att det inte är en homogen grupp, det finns de som är hemlösa, några har arbete och andra lever i kriminalitet. ●

020-81 91 00

Nationella Stödlinjen
för spelare och anhöriga

Är du orolig över ditt eget spelande eller någon annans spelande?
Du kan alltid ringa Stödlinjen.

Ditt samtal är kostnadsfritt och du kan vara anonym.

Stödlinjen drivs från 2011 av Forum på uppdrag av Statens folkhälsoinstitut